

LUNDS UNIVERSITET

Språk- och Litteraturcentrum

Emma Willman

emmawillman@hotmail.com

KANDIDATRAPPORT

Författarskolan

FFSK10 Ht 2012

OBSTINAT och BLOMMIG

**En studie i min egen skrivprocess,
berättarteknik och stil.**

Innehåll:

1. Det inledande ordet.
2. Manus – just nu.
3. Genre.
4. Skrivprocessen – hur skapandet av texten hitintills gått till.
    Respons och handledarpåverkan.
5. Inspiration och research.
6. Uppgifter som friskat upp mig och påverkat mitt skrivande.
7. Språket och stilen.
8. Avslutningsvis... Vad behöver utvecklas, hur ska jag arbeta?
9. En parentes om att vara obstinat.
10. Källförteckning.

Tag mig i tjänst, min klara stjärna bliv
och låt ditt allvar stråla tusenfalt,
om också det jag fattar i mitt liv
blott är en del – och ej på långt när allt!

Ur *Credo* av Anders Österling, *Idyllernas bok*, 1917

Det inledande ordet

Tack för ordet brukar jag avsluta med, tack för pennan och tack för pappret. Utan er skulle jag försmäkta inuti mig själv.

I rapporten kommer jag att beröra delar av min stil och mitt språk, jag kommer också att ta upp skrivprocess och berättarteknik.

Redan i inledningen skymtar min obstinata sida med " Tack för ordet..."

Det är nämligen otroligt svårt för mig, har jag märkt, att göra som någon säger. Eller – göra så som man ska. Därför inleder jag med att sätta min klocka. Då lurar jag mig själv att sätta igång. Jag måste skriva något konstigt i början. Sen kan det rulla på.

Min skrivprocess har gått till så - att jag vet lika lite som läsaren vad som komma skall. Jag sätter mig och drar upp äggklockan. Jag fortsätter där jag slutade, inte sällan med utrop som – Va? En man? Här? Jaha... okej då...

Det finns en stark vilja att stanna upp och styra och säga Nej det passar sig inte här, nu gör du en plantering igen. Men något ännu starkare säger - skriv!

Så mitt tillvägagångssätt är att skriva och inte titta på hur det ser ut, vad jag har producerat eller bedöma det. Absolut inte analysera! Därför är det med ganska stort obstinat motstånd jag tar mig an denna rapport – att analysera min process och min stil, i detta skede.

Manus – just nu

På 30 sekunder i bokmässans myller skulle jag förmodligen beskriva det så här:

Sara rymmer från ett flygplan i London, precis innan det ska lyfta mot Bali. Ombord finns hennes numera otrogne pojkvän. Hon hamnar ensam i en öde stuga på Österlen, där hon får möta sitt inre mörker och sina rädslor. Hennes rötter och historia kommer ikapp från ett oväntat håll.

När jag sökte till författarskolan visste jag inte att den huvudsakliga uppgiften var att skriva en bok under två år. Jag skickade in några gamla och några nya dikter. Därför

trodde min handledare och jag att jag skulle skriva dikter. Det var min intention, men den var som mycket annat, ganska vag.

Jag hade olika förslag med mig. Till exempel en ätbar poesibok av majspapper. Men också en önskan om att berätta historier om saker jag upplevt.

Den första skrivperioden började med att jag gick runt och vändades, för att sedan ta mig själv i kragen och åka till en stuga på Österlen.

Början på historien om den ensamma kvinnan formade sig redan på vägen dit. Det mest naturliga för mig är att skriva om det jag upplever. Och utifrån det svävar fantasin och fiktionen.

Manuset är i huvudsak skrivet i preteritum i tredjepersonsperspektiv.

I små textdelar som bryter av, är det istället presens och jagperspektiv. Dessa partier är mer lyriska och drömska än resten av texten. Det finns även enstaka ord i den löpande texten som är kursiva. Det är Saras tankar eller undermedvetna som kommer till uttryck.

Det kretsar mest kring Saras inre liv, ibland får vi se det yttre genom hennes ögon. Ibland genom berättarens.

Bokens teman är relationer, till en själv och till andra människor och djur. Känslighet, vad är svaghet och vad är styrka? Det komplexa i att vara människa, våra olika masker som vi bär, olika åldrar vi går igenom. Var vi kommer ifrån och hur det påverkar oss.

Genre

Måste boken vara i en genre? (Hej igen, obstinat!) Under förloppets gång har det visat sig att jag vill blanda vanlig prosa med lyrik. Jag skriver helt sonika ner det som kommer ur mig utan refusering.

Min handledare har kallat det en "psykologisk utvecklingsroman". Det kan jag hålla med om. Kanske psykologisk realism?

Men jag vill inte att boken ska vara i ett fack. Jag vill blanda, hitta på nytt, stå utanför och ändå vara med i värmen... hur gör man det? Detta kan ha att göra med var jag befinner mig i skrivprocessen.

Skrivprocessen, respons och handledningspåverkan

Göran Hägg skriver i *Nya Författarskolan* (2004) att det finns två typer av författare. De som arbetar disciplinerat med ett visst antal timmar eller sidor per dag eller de som arbetar i maniska utbrott då de skriver all tillgänglig vaken tid tills boken är färdig.

Jag faller nog emellan dessa två. Jag tror det finns fler typer av författare.

Det jag kan urskilja som mönster när jag ser tillbaka på min skrivprocess är att det oftast går 1-2 veckor då "inget" sker. Alltså jag sitter inte ner och jag skriver inte. Jag stirrar i min kalender varje dag på "kl. 9-15 SKRIVA" och har allmän ångest över att jag inte gör det.

Den allmänna ångesten kan till exempel innebära ett evigt diskande som aldrig tar slut eller paniskt letande efter bortglömda saker i huvudet. Under tiden kritiserar jag av min följeslagare, den inre kritikern som upprepar frasen "Nu skrev du inget idag heller!".

Till min lättnad påpekade Stefan Casta under en föreläsning något som jag också senare samtalat med mina medstudenter om – att processen *innan* jag skriver *också* är skrivande.

"Jävla häger" säger Castas fru när han står i förprocessen och stirrar.

Jag känner igen mig, mycket.

Min imaginära arbetsdag är slut, ca kl. 16. Klockslaget har jag som tur är hittat på för att få paus. Pausen varar i och för sig inte särskilt länge. Oftast vaknar jag i

vargtimmen och kluddar ner tankar om livet och dylikt. Om jag har tur dyker det upp någon psykedelisk idé till berättelsen.

Hägerstadiumet övergår så småningom i en period (ca 1-2 veckor) då jag ofantligt fort skriver ner allt som kommer – rakt upp och ner.

I dessa skrivande dagar inleder jag skrivproceduren med 7 minuters flödesskrivning om allt möjligt plus några minuters eftersvall. Detta görs med penna och papper i ett speciellt block innan jag öppnar datorn. Jag gör det för att rensa skallen och få mig själv på plats men också för att det ibland dyker upp idéer, tankar och början till dikter som överförs till manus. Flödesskrivning är min bästa vän, det är ett bra sätt att försätta mig i skrivande.

När jag skrivit de där 15-20 sidorna i galenskap, sitter jag och darrar en dag eller två så skriver jag ut texten och tittar på den med pennan i handen. Jag redigerar, men för det mesta inte särskilt mycket. Jag tar bort det som sticker i ögon eller öron.

Den stora Redigeringen kommer att ske i ett senare stadium. Jag är ingen vän av att döda darlings just nu. Jag tror att allt material, även det som anses dåligt är viktigt och behövs ända in i slutet.

I teater har jag arbetat med "Devised Theatre". Det innebär ungefär att man improviserar fram en massa material till kommande föreställning, okritiskt och oslipat. I slutet av processen innan föreställningen ska vara färdig går man på golvet och börjar sätta ihop och dra ifrån och putsa, tills man tycker att det är färdigt.

Då har jag insett att de små darlingsen, som man aldrig trodde skulle få vara med, kan komma till användning ändå. Detta arbete sitter ganska djupt i ryggraden på mig och följer till viss del med in i skrivandet.

1. Skriv hämningslöst och stanna i drömmaren!
2. Kritisera och realisera, låt förnuftet komma in. Vad fungerar egentligen?
3. Slipa och putsa.

Jag har inte producerat något i manus under de perioder då vi haft många andra skrivuppgifter i skolan. Jag måste koncentrera mig på en sak i taget. Under de egna skrivperioderna har jag dock ägnat mig helt åt manus.

Jag tror jag behöver gränser som kl. 9-15 och lediga helger till exempel.

I inledningen skrev jag om klockan, just nu kan jag inte sitta ner mer än 40 minuter åt gången. Sen måste jag röra på mig.

Jag sätter alltså uret på 40 min, så skriver jag, när jag skriver. När klockan ringer tar jag paus i allt från 5- forever minuter. När pausen är slut sätter jag den igen på 40 min och så vidare. Ibland lyckas det mig, ibland inte.

Jag tror inte att jag *kan* skriva när jag inte *ska* göra det. För när jag skriver så där maniskt är det som att hålla ut allt vatten ur en flaska. Sen måste jag vila och samla nytt. Dripp, dropp.

Min taktik har som sagt varit och är att inte analysera och redigera för mycket just nu. Därför har jag haft blandade känslor inför redigering och respons.

Jag har försökt redigera med måtta. Deadline och inlämning av 15 nya sidor i sig har varit bra för mig, då det hjälpt mig att producera sidor. Deadline är en gräns, gränser är bra.

De senaste responstillfällena med handledaren har vi varit ensamma och jag upplever att jag fått mer ut av det än innan, då vi haft handledning i grupp.

Ensam med handledaren lyckades jag komma djupare ner i texten.

Detta kan naturligtvis också bero på att jag börjat mitt projekt från scratch och har mer material nu.

Textsamtalen har varit fantastiska, men jag har ändå blivit hämmad av både negativ och positiv respons. Antagligen eftersom jag är oerfaren som författare men främst för att jag skriver utan att veta vad som ska ske framöver i manus.

Att få kommentarer som - *hur ska det här gå? Du vet väl att om du hänger ett gevär i första scenen... Å va spännande! Det kan bli till allt möjligt!* Har gjort mig förvirrad i

några veckor, ibland månader efter. Så har skrivkrampen släppts och jag har skrivit vidare.

Några har sagt "Men du måste väl ha gjort dig någon slags bild av hur den slutar eller var den ska ta vägen?" Ärligt talat, nej. Frågor som dessa får mig att irra ut i villospår och tankar om att jag måste vara kraftigt dum i huvudet som skriver på det sättet. Som tur är, har jag under utbildningens gång sett att det finns fler som jag och blivit starkare i insikten om att *detta är mitt sätt att skriva*.

Mest har jag lärt mig av att diskutera andras texter under textsamtalen. Att LÄSA, se och höra hur andra gör och vad de tänker kring text. Detta har varit mycket utvecklande för mig och bidragit till det ovanstående, att finna min röst.

Inspiration och research

Livet inspirerar mig, att leva är research. Verkligheten är spännande och galen. Foton, film och konst. Dagstidningen med små strofer av liv som jag blir nyfiken på och börjar spåna utifrån. Att sitta på en station eller ett museum och iaktta. Att iaktta verkligheten och att lyssna, det är det allra roligaste. Jag är övertygad om att detta kommer ut ur mig i skrivprocessen.

Regissören Roy Anderssons film *Sånger från andra våningen* (2000) har berört mig mycket. Författare som till exempel Astrid Lindgren, bland alla böcker senast – *Det gränslösaste äventyret* (2007). Tove Janssons underbara världar och Haruki Murakamis *Kafka på stranden* (2006) samt *Fågeln som vrider upp världen* (2007) inspirerar mig.

Jag älskar när det händer oväntade saker, när jag som läsare inte vet om jag befinner mig i dröm eller verklighet.

Jag vill uppnå detta i min bok. Att röra sig mellan skikten. Hur gör man det? Hur gör Murakami? För mig funkar det bra att läsa andra men inte studera eller fördjupa mig i vissa stilar, inte just nu i alla fall. Jag vill hitta min röst och skriva så som just jag ska göra. Kanske sker det ändå omedvetet när jag läser något, att det sipprar ut i mitt skrivande.

Under arbetet med manuset har jag märkt att jag behöver göra research på vissa delar som behandlar historien. Till exempel hur många bilar det kunde finnas i en familj runt en gård på 50-talet. Hur såg ett dåtida kök ut? Och så vidare. Dessa ställen i texten markerar jag med prickar eller färgade streck. Jag lämnar det tills vidare och planerar i bakhuvudet att ta itu med det på allvar när boken ska bli färdig.

Just nu i processen vill jag inte gräva i femtiotalet, min intention är att skriva. Det är lite som att jag är rädd för att stanna upp, rädd för att stoffet ska försvinna från mig. Fast innerst inne vet jag att det aldrig sker.

Konsten utvecklas i mig och tar möjligtvis andra eller olika former men den finns alltid och kommer alltid att göra sig påmind på ett eller annat sätt. Genomgående för hela processen har alltså varit att skriva som det gällde livet när inspirationen funnits.

Om jag var min egen och satt på min kammare, skulle processen blivit annorlunda? Nu finns ändå tvåårsgränsen som en piska under huden.

Uppgifter i studierna som friskat upp mig och påverkat mitt skrivande

I början av skrivprocessen visste jag bara hur man gör miljöbeskrivningar inifrån mig - känslor och upplevelser. Detta för att jag mest skrivit dikter i förstaperson och bara i presens. Jag älskar att försöka beskriva luften i köket där jag nu sitter eller hur bordet skaver mot min arm när den glider över. Det kan jag hålla på med i timmar, att fånga ögonblick i ord.

Däremot var jag skräckslagen inför dialogerna som jag visste borde komma. Jag hade ingen aning hur jag skulle formulera hur personerna pratade med varandra. Detta exempel är en del av den första dialogen huvudpersonen Sara försöker ha.

”Bry dig inte om honom” sa kvinnan och viftade i riktning mot bilen som försvann långt borta, ”och du vet väl att man inte ska åka med främlingar!” Hon lyfte sitt pekfinger och hötte, så började hon skratta, ett långt pärlande skratt. Sara andas ut och drog på munnen.

”Ja, jag behöver komma till Nådhamn, jag ska köpa mat” sa hon lite generat. Hon hade inge lust att bli hängande här med en okänd gammal dam.

”Imorgon ska det bli bättre väder, cykla då istället, är det något speciellt du behöver? Jag har lite soppa på spisen?”

”... jag är... jag äter inte kött”.

Sara försöker avsluta dialogen och dra därifrån så fort hon kan. Varken hon eller jag, vågar stanna i stunden.

Efter dramatikövningen vi hade med Jan Sigurd kunde jag bryta mig in i dialogen på ett nytt sätt. Genom min lek med uppgiften släppte definitivt några spärrar. Det som tilltalar mig i dialoger är det vardagliga. Att vi ofta pratar om väder men menar kärlek eller blir kissnödiga och vill ha kaffe mitt under samtalets gång. Det vill jag putsa på i boken. Vill kunna skriva enklare dialog med starkare undertext.

Nu har jag blivit lite varmare i dialogkläderna, senaste inlämningen innehöll enbart dialog. Så en utveckling från beskrivande text och torftig dialog med katt har utvecklats till långa samtal mellan människor. Just nu har en av karaktärerna, ”Kerstin”, blivit allt för predikande och skriver läsarna på näsan. Men det är utveckling...

Detta med olika skikt i människan fascinerar mig.

Hur kan jag visa det i text? Drömmar, det undermedvetna och det medvetna.

Här är ett exempel på hur ett ”bryt” mellan ögonblicksbilder och huvudhistorien ser ut idag.

Den vindpinade tallen tycktes luta sig över bersån som för att se vad hon gjorde. En blomfluga landade på hennes röda sko. Den kröp sakta uppåt och i solen såg den alldeles gyllene ut.

Snart skulle hon gå in och hälsa på huset. Packa upp och gå till stranden. Först måste hon bara blunda lite. Hon var trött efter resan och solen i kombination med ulltröjan gjorde henne dåsig.

*

Mina ögon faller på ett rådjur.

Hon står några meter ifrån mig. Vi har bäcken mellan oss.

Nära.

Nära står vi.

Ödmjuk.

I en essäuppgift med Sigrid Combüchen kom jag åter i kontakt med att skriva med två olika "röster", samma sak hände i SF - uppgiften med Stefan Ekman.

Det kursiva i mina texter är och blir en slags dagboksanteckningar som ligger nära huvudkaraktären eller författaren.

Det var efter essäövningen som jag började lägga in enstaka kursiva ord i bokprojektet. Jag ville ha närvaron av "den andra rösten", det undermedvetna...

Jag ser fram emot att putsa på detta för jag tycker det är intressant. Och jag behöver arbeta fram ett sätt att *visa* det undermedvetna. Hur skulle det vara att inte kursivera? Skulle läsaren förstå?

Några gånger har jag fått responsen att det skulle passa bra om jag skrev allt i jagform. Min intention från början var att jag ville komma bort från det eftersom det är så jag skrivit innan. Dessutom tyckte jag att det var spännande att skriva och höra det i tredjepersonsperspektiv då det redan *har hänt*.

Eventuellt provar jag ändå att skriva om en del till förstapersonsberättande för att se hur det ser ut.

När jag sysslat med teater och musik förut har jag alltid längtat efter det skeva, det som skär sig mot "normen".

I text kan det vara att skriva en bok på det sättet jag gör, utan att veta var det bär hän... Använda talspråk och påhittade ord. Blanda tid och perspektiv från hon till jag, från jag till hon. Inte alls vara fullständigt klar över vem som säger vad, om det är huvudpersonen eller författaren?

På en av Lisa Christenssons föreläsningar fick vi bland annat läsa Alejandro Leiva Wengers novell *Elexir (Till vår ära, 2001)*. Jag tyckte att det var oerhört befriande att

läsa och märker att jag älskar talspråk och någon som vågar leka med reglerna som finns. I novellen är bokstäver är olika stora, ingen stor bokstav i början av meningen. Det skrivs precis som det låter på riktigt. Detta fascinerar mig.

Jag vill att läsaren ska få associera fritt, dra paralleller till sitt eget liv och sina egna erfarenheter. Det ska vara öppet för tolkningar.

Om det sedan håller i slutändan vet jag inte. Det kan bli rörigt, det kan finnas läsare som gillar eller ogillar, kanske rentav hatar...

Men det verkar bra för min process att hålla det så nu, öppet, och att jag mot slutet förhoppningsvis kan knyta ihop säcken. Det visar sig antagligen att jag inte alls är så skev som jag önskar vara...

Språket och stilen

Mycket enkelt språk som är lätt att läsa och följa med i. Korta meningar, ibland innehållande endast ett eller ett par ord.

Det som skulle kunna betecknas som komplext eller rent av svårt är mina "stilbrott". Samt skiften i de olika perspektiven (hon/jag).

Jag har fått responser som säger att - det är ett roligt ord eller grepp men det är ett stilbrott. Tänk om hela min stil är ett stilbrott?

Det hoppas friskt mellan perspektiv, lyrik och prosa. Några delar av språket kan verka pratiga medan andra är mer avskalade och lyriska. Mina miljöbeskrivningar är väldigt blommiga och jag har fått döda många vackra ord. Hur går det ihop? Och vill jag behålla det så?

En del av mig anser att detta är min stil! Att bryta av med konstiga eller påhittade ord. En annan del av mig undrar hur det skulle vara att plocka bort det. Går det att plocka bort? Skulle det vara att göra texten smidig? Ska läsaren ha en mycket angenäm och bekväm resa eller ska den röras om, röras upp rentav?

Efter tre terminer på Författarskolan skulle jag säga – jo kanske jag borde fila till kanterna ändå, så att jag inte tappar läsare. Jag planerar ju att skriva om manus flera

gångar när det är färdigt. Bland annat för smidigare övergångar mellan olika textdelar.

Men frågan kvarstår och bankar på, är det då min stil? Mitt ordförråd är simpelt, mina ordval är enkla och vardagliga. Stilen har utvecklats av uppgifter i skolan och i arbetet med manus, ordförrådet har blivit större och mer. Språket och stilen är väl som människan, de utvecklas hela tiden. Det går inte att hålla fast i något jag trodde var Jag.

Avslutningsvis... Vad behöver utvecklas, hur ska jag arbeta?

Det finns massor som behöver utvecklas, när jag kommit till sista ordet i manus. Det jag ska lägga fokus på nu är att SKRIVA och lära mig att sitta kvar. För att få ihop fler sidor, för att kunna se en helhet. Vad är det jag har? Vad saknar jag? Fram tills nu har det varit för få sidor för att kunna "se". Jag kommer att fortsätta skriva utan att veta hur det ska sluta. Men jag vill inte vara rädd för att låsa fast mig i ett slut. Jag kan till exempel prova olika slut.

Samtidigt som jag sitter kvar, vill jag tillåta mig att leva och att röra mig, träffa människor och uppleva. Det är där jag hämtar inspiration.

Men oftast handlar det faktiskt om att sätta sig ner och skriva. Lite kontinuitet i mitt sittande skulle alltså inte skada!

Det är på väg att bli en bok, ingen tvekan om det. Kommer att behöva skriva om den ett antal gånger när jag nått slutordet. För att få samma röst genom allt eftersom jag kan se att texten och jag utvecklats, från nybörjare till lite mindre nybörjare.

Samtidigt vill jag vara vaksam och försiktig med mina första stapplande ord, jag vill inte skriva bort något som jag kanske en gång hade. Så att spara de gamla versionerna och sedan jämföra med nya kan vara en idé.

Några punkter jag slutligen tar med mig. (Ha! Till min obstinata sida!)

1. Jag och huvudkaraktären ska våga stanna kvar i scener som hettar till.
2. Eventuellt prova att skriva om delar av texten till jagform.
3. Försöka jobba på en naturlig balans mellan beskrivningar och dialog.
4. Arbeta på balansen mellan att vara obstinat och smidig.
5. Titta på det kursiva, hur fungerar det? Hur beskriver jag det undermedvetna?
Hur är balansen mellan den vanliga texten och det drömska?
6. Slipa på karaktärerna, "Kerstin" predikar. Hur kan jag tona ner henne? Hur skriver man positiva historier? Hur kan jag framhäva en vis, kärleksfull gammal kvinna utan att läsaren vill spy?
7. Skriva om allt flera gånger när jag kommit till slutet av boken, för att få enhetligt språk och stil. Och bättre flyt.
8. Den viktigaste punkten av alla. Sitt kvar och skriv!!! Hur kan jag göra skrivandet till rutin?

En parentes om att vara obstinat:

Det ska nämnas att min obstinata sida är den som säger. Nu räcker det med skrivande för idag, du måste städa. Ännu viktigare förresten! Du måste sortera dina plastpåsar i tre olika högar – mycket små påsar, mellanpåsar och väldigt stora påsar. Använd postlapparna och låt det ta resten av dagen!

Så, obstinatet är det som stör i skrivprocessen, stilen och språket. Men, obstinatet är också det som får mig att spränga gränser och prova nya saker.

För mig är det konst. Jag önskar vara en konstnär, önskar tillåta mig och boken att sväva runt och låta det som blir bli.

Källförteckning

Litteratur:

Göran Hägg, *Nya Författarskolan*, Mån-pocket (2004)

Astrid Lindgren, *Det gränslösaste äventyret*, Eriksson och Lindgren (2007)

Haruki Murakami, *Kafka på stranden* (2006) samt *Fågeln som vrider upp världen*,
Norstedts (2007)

Alejandro Leiva Wenger, *Elexir, Till vår ära*, Bonnier Pocket (2002)

Film:

Roy Andersson, *Sånger från andra våningen* (2000)